

ЕПІЗООТИЧНА СИТУАЦІЯ ЩОДО ГЕЛЬМІНТОЗІВ ГУСЕЙ У ГОСПОДАРСТВАХ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Рецензент – кандидат ветеринарних наук О. В. Кручиненко

За результатами здійснених копроскопічних досліджень гусей різних вікових груп у господарствах Полтавської області (Глобинський, Зіньківський, Полтавський, Машівський, Миргородський, Новосанжарський, Чорнухинський, Чутівський райони) з різною формою власності зареєстровані наступні шлунково-кишкові нематодози: амідостомоз (37,6 %), гангулетеракоз (30,37 %), капіляріоз (19,92 %), трихостронгільоз (6,26 %). Встановлено, що ступінь ураженості гусей збудниками гельмінтозів залежав від віку, сезону року та форми власності господарств.

Ключові слова: гуси, амідостомоз, гангулетеракоз, капіляріоз, трихостронгільоз, вікова та сезонна динаміка, екстенсивність та інтенсивність інвазії.

Постановка проблеми. За даними вітчизняних і окремих зарубіжних дослідників, гельмінтози птиці мають широке розповсюдження у господарствах із різною формою власності.

З метою відновлення й подальшого розвитку в Україні такої високоінтенсивної й динамічної галузі, як гусівництво, потрібно забезпечити птицю високоякісними кормами, належними умовами утримання та високим рівнем ветеринарного обслуговування [2, 7, 8].

Аналіз основних досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми. Гельмінтози, зокрема нематодози, залишаються найпоширенішими інвазійними хворобами птиці. Їх збудники домінують у паразитоценозах.

Так, у Тюменській області в результаті досліджень встановлено, що гуси уражені:

нематодами *Ganguleterakis dispar* (EI = 80,5 %), *Amidostomum anseris* (EI = 42,0 %);

цестодами *Drepanidotaenia lanceolata* (EI = 24 %) та трематодами *Prosthogonimus ovatus* (EI = 7,9 %).

Мухаметшин Ільгам зазначає, що в господарствах різних форм власності Передуралля Респуб-

ліки Башкортостан гуси інвазовані на 86,9 % (трематодами на 14,5±1,76 %, цестодами – 30,9±1,30 %, нематодами – 54,5±1,41 %) [5, 6].

За даними вчених, у господарствах Дніпропетровської, Запорізької та Миколаївської областей гельмінтозна інвазія гусей реєструвалась в усі пори року, а екстенсивність інвазії (як у дорослої птиці, так і у молодняка) досягала 100 % [3, 4].

Мета і завдання досліджень. Метою досліджень було вивчення епізоотичної ситуації та видового складу збудників гельмінтозів водоплавної птиці у господарствах Полтавської області з різною формою власності.

У завдання досліджень входило визначення EI та II гельмінтозів водоплавної птиці.

Матеріали і методи досліджень. Дослідження проводили впродовж 2010–2012 років на базі наукової лабораторії кафедри паразитології та ветеринарно-санітарної експертизи Полтавської державної аграрної академії.

Вивчення епізоотичної ситуації з шлунково-кишкових гельмінтозів гусей проводили у господарствах Полтавської області з різною формою власності (Глобинський, Зіньківський, Полтавський, Машівський, Миргородський, Новосанжарський, Чорнухинський, Чутівський райони).

У ході епізоотичного обстеження гусепоголів'я основними показниками були екстенсивність та інтенсивність ураження (EI та II) птиці гельмінтами.

Усього досліджено 1742 голів гусей віком від одного до 24-х місяців горьківської та великої сірої порід.

Фекалії досліджували стандартизованим методом за Г. А. Котельниковим і В. М. Хреновим (1981).

Визначення яєць гельмінтів до виду проводили під мікроскопом при збільшенні x 120 та за допомогою атласу гельмінтів тварин [1].

* Науковий керівник – доктор ветеринарних наук, професор В. О. Євстаф'єва

Результати досліджень. За результатами моніторингу епізоотичної ситуації та за наслідками паразитологічних обстежень у господарствах Полтавської області встановлено наявність гельмінтозів. Зареєстровано чотири види шлунково-кишкових нематодозів: *Amidostomum anseris* (Zeder, 1880), *Capillaria anseris* (Madsen, 1945), *Ganguleterakis dispar* (Schrank, 1790), *Trichostromylus tenuis* (Mehlis, 1846). Проведені нами копроовоскопічні дослідження виявили, що інвазованість гусепоголів'я, в середньому, становила: амідостомами (37,6 %), гангулетеракісами (30,37 %), капіляріями (19,92 %) та трихостронгілюсами (6,26 %) (табл. 1).

Згідно з даних таблиці 1, екстенсивність нематодозних інвазії гусей у особистих підсобних господарствах Полтавської області була вищою (амідостомоз – 46,8 %, гангулетеракоз – 42,9 %, капіляріоз – 22,31 %, трихостронгільоз – 14,98 %), аніж у спеціалізованих гусегосподарствах (32,24 %, 23,07 %, 18,53 % та 1,18 % відповідно).

За результатами аналізу епізоотичної ситуації у Зіньківському, Миргородському та Чорнухинському районах щодо інвазійних хвороб гусей встановлено, що ступінь ураження птиці залежав

від їх віку (табл. 2).

Так, найбільший відсоток птиці, ураженої амідостомами і гангулетеракісами, реєстрували у 3,5–4-місячних (63,79 і 56,89 % відповідно), трихостронгілюсами – у 2,5–3-місячних гусенят. Разом із тим пік капіляріозної інвазії відмічали у 10–12-місячної птиці (екстенсивність інвазії становила 13,04 %).

Вивчення сезонної динаміки шлунково-кишкових гельмінтозів водоплавної птиці проводили у господарствах Чорнухинського, Миргородського, Глобинського районів Полтавської області. Встановлено, що ступінь ураженості гусей збудниками шлунково-кишкових нематодозів залежав від сезону року (табл. 3).

Так, пік амідостомозної, гангулетеракозної та трихостронгільозної інвазій у гусей припадав на осінній період року (відповідно, ЕІ = 46,51 %, 44,96 %, 17,05 %), а при капіляріозі – взимку (29,73 %).

Спад екстенсивності трихостронгільозної, амідостомозної та гангулетеракозної інвазій спостерігали у весняний період року (відповідно, 3,31%, 12,58 % та 9,27 %), капіляріозної – влітку (ЕІ = 13,18 %).

1. Інвазованість гусей шлунково-кишковими нематодозами у господарствах Полтавської області

Форма власності господарств	Досліджено, голів	Екстенсивність інвазії, %			
		А	Г	К	Т
Особисті підсобні господарства	641	46,8	42,9	22,31	14,98
Спеціалізовані гусегосподарства	1101	32,24	23,07	18,53	1,18
Усього	1742	37,6	30,37	19,92	6,26

Примітка: А – амідостомоз, Г – гангулетеракоз, К – капіляріоз, Т – трихостронгільоз

2. Ураженість гусей різного віку шлунково-кишковими нематодозами у господарствах Полтавської області

Вік гусей, міс.	Досліджено, голів	ЕІ, %			
		амідостомоз	гангулетеракоз	капіляріоз	трихостронгільоз
1,5–2	118	32,2	26,27	5,08	2,5
2,5–3	118	45,8	47,46	11,86	7,63
3,5–4	116	63,79	56,89	10,34	6,89
4,5–5	115	54,78	53,91	11,3	3,48
5,5–6	115	46,09	38,26	8,7	3,48
10–12	115	26,9	8,7	13,04	0,86

3. Сезонна динаміка шлунково-кишкових нематодозів у господарствах Полтавської області

Сезон року	Досліджено, голів	ЕІ, %			
		амідостомоз	гангулетеракоз	капіляріоз	трихостронгільоз
Зима	185	24,32	20	29,73	4,32
Весна	151	12,58	9,27	15,89	3,31
Літо	129	39,53	37,98	13,18	10,85
Осінь	129	46,51	44,96	25,58	17,05

4. II шлунково-кишкових нематодозів у господарствах Полтавської області залежно від сезону року

Сезон року	II, екз./кр. (M±m)			
	амідостомоз	капіляріоз	гангулетеракоз	трихостронгільоз
Зима	1,72±0,27	2,88±0,83	1,96±0,36	2,63±0,8
Весна	1,12±0,3	1,54±0,14	1,45±0,17	0,91±0,1
Літо	2,49±0,39	2,66±0,87	1,72±0,34	1,13±0,39
Осінь	3,24±0,44	3,15±0,56	3,8±0,45	3,3±0,41

У ході вивчення II у інвазованих гусей (табл. 4) максимальну кількість яєць нематод знаходили восени (3,8±0,45 екз./кр.). Навесні інтенсивність шлунково-кишкових гельмінтозів знижувалася до 0,91±0,1 екз./кр.

Висновки:

1. Встановлено, що найбільш поширеними інвазіями шлунково-кишкового тракту гусей у господарствах Полтавської області з різною

формою власності є: амідостомоз, гангулетеракоз, капіляріоз та трихостронгільоз.

2. Середня інвазованість гусепоголів'я становила: амідостомозом – 37,6 %, гангулетеракозом – 30,37 %, капіляріозом – 19,92 %, трихостронгільозом – 6,26 %.

3. EI та II гельмінтозами залежить від віку птиці, сезону року та форми власності господарств.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Атлас гельмінтів тварин / [Дахно І. С., Березовський А. В., Галат В. Ф. [та ін.] – К. : Ветінформ, 2001. – 118 с.
 2. Богач М. В. Залежність показника екстенсивності інвазійних захворювань кишкового тракту індиків від віку птиці / М. В. Богач // Ветеринарна медицина: Міжвід. темат. наук. зб. – Х., 2004. – № 84. – С. 104–106.
 3. Короленко Л. Моніторинг гельмінтозів водоплавної птиці в господарствах степової зони України та лікувально-профілактичні заходи / Л. Короленко // Ветеринарна медицина України. – 2008. – №1. – С. 27–29.
 4. Короленко Л. Моніторинг гельмінтозів та еймеріозів свійської птиці / Л. Короленко // Ветеринарна медицина України. – 2010 – №7. – С. 14–16.
 5. Мухаметшин И. А. Смешанные инвазии гусей и кур в хозяйствах Предуралья Республики Башкортостан профилактика: автореф. дис. ... канд. биол. наук: 03.00.19 «Паразитология, гельминтология». – Уфа, 2004. – 23 с. – Режим доступа:

<http://www.referun.com/n/smehannye-invazii-gusey-i-kur-v-hozyaystvah-preduralya-respubliki-bashkortostan>.
 6. Сергушин А. В. Терапия и профилактика ассоциативных инвазий гусей в хозяйствах Тюменской области: автореф. дис. ... канд. вет. наук: 03.00.19 «Паразитология, гельминтология». – Тюмень, 2000. – 23 с. – Режим доступа: <http://hfawildcats.com/invazionniye-bolyezni-gusyey-yuga-tyumyenskoy-oblasti/>
 7. F. H. M. Species of the nematode genus *Amidostomum* Railliet and Henry, 1909 in aquatic birds in the Netherlands / F. H. M. Borgsteede, K. M. Kavetska, P. E. F. Zoun // *Helminthologia*. – Volume 43, № 2. – P. 98–102. – Режим доступа: <http://www.springerlink.com/content/x413r26644177661/>
 8. Zuchowska E. Helminth fauna Anseriformes (Aves) in the Lodz Zoological Garden / E. Zuchowska // *Wiad Parazytol.* – 1997 – №43 (2). – P. 213–215. – Режим доступа: www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/9424942